240095 ـ منظور از شخص مکلف که ملزم به اسلام آوردن و عمل به شریعت است، چه کسی است؟

سوال

۱ـ شخص مکلفی که ملزم به اسلام آوردن و عمل به شریعت اسلام است، کیست؟
۲ـ آیا برای وارد شدن به دین اسلام شرط است که لفظ أشهد أن لا إله إلا الله و أشهد أن محمدا رسول الله را بگوید؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

مکلفی که ملزم به اسلام آوردن و عمل به شریعت است: شخص عاقلِ بالغی است که دعوت اسلام به او رسیده و حجت بر وی اقامه شده است.

ابوداوود (۴۴۰۳) و ترمذی (۱۴۲۳) از علی ـ رضی الله عنه ـ از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت کرده‌اند که فرمود: قلم از سه کس برداشته شده است: از خوابیده تا آنکه بیدار شود، و از کودک تا وقتی بالغ گردد، و از دیوانه تا آنکه سر عقل آید.

آلبانی در صحیح سنن ابی داود آن را صحیح دانسته است.

در الموسوعة الفقهية (۴/ ۳۶) آمده است:

«جمهور فقها بر این هستند که مناط تکلیف در انسان بلوغ است نه تمییز، و واجبات بر کودکی که قدرت تمییز و تشخیص دارد واجب نیست و به سبب ترک آن یا انجام محرمات در آخرت مجازات نمی‌شود؛ زیرا پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: قلم از سه کس برداشته شده: از خوابیده تا بیدار شود، و از کودک تا بالغ گردد، و از دیوانه تا به عقل آید.

و در همین دایرة المعارف (۳۰/ ۲۶۴) آمده است:

فقها بر این اجماع کرده‌اند که عقل مناط و محور تکلیف در انسان است، بنابراین هیچ عبادتی از جمله نماز یا روزه یا حج یا دیگر اعمال بر کسی که عقل ندارد مانند دیوانه واجب نیست، اگرچه مسلمان و بالغ باشد.

و شیخ الاسلام ابن تیمیه ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«... زیرا کتاب و سنت دال بر این هستند که الله کسی را مجازات نمی‌کند مگر پس از ابلاغ رسالت به او، پس هر که بالکل به او نرسیده مستقیم مجازاتش نمی‌کند، و هرکس به اجمال اما بدون برخی تفاصیل و جزئیات به او رسیده عذابش نمی‌دهد مگر در مواردی که حجت رسالی بر وی اقامه شده باشد، و این مانند سخن الله متعال است که می‌فرماید:

لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ [نساء: ۱۶۵]

(تا برای مردم پس از [فرستادن] پیامبران در مقابل الله [بهانه و] حجتی نباشد)

و این سخن الله متعال:

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي [انعام: ۱۳۰]

(ای گروه جن و انس، آیا از میان شما فرستادگانی برای شما نیامدند که آیات مرا بر شما بخوانند؟)

و آنجا که می‌فرماید:

أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ [فاطر: ۳۷]

(مگر شما را [به آن اندازه] عمر دراز ندادیم که هر کس که باید در آن عبرت گیرد، عبرت می‌گرفت و [آیا] برای شما هشدار دهنده نیامد؟).

و این گفته‌ی او عزوجل که:

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا [اسراء: ۱۵]

(و ما تا پیامبری نفرستیم به عذاب نمی‌پردازیم).»

مجموع الفتاوى (۱۲/ ۴۹۳).

برای تفصیل بیشتر پاسخ سوال شماره‌ی (239026) را بخوانید.

ثانیا:

به زبان آوردن شهادتین، برای کسی که توانایی گفتنش را دارد شرط ورود به اسلام است.

شیخ الاسلام ابن تیمیه ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

پس اما شهادتین اگر با وجود توانایی به زبانش نیاورد به اتفاق مسلمانان کافر است و نزد سلف امت و امامان و جماهیر علما در باطن و ظاهر کافر به شما می‌رود.

مجموع الفتاوی (۷/ ۶۰۹).

والله اعلم